EENE TWIJFELACHTIGE CABERA

DOOR

Mr. E. A. DE ROO VAN WESTMAAS.

In de maand September 1856 had ik op elzenhout bij Dordrecht, een aantal rupsen verzameld, die wel aanmerkelijk in kleur verschilden, doch mij niettemin allen toeschenen tot de bekende *Cabera pusaria* te behooren, bij welke soort dit verschijnsel, dat men trouwens bij vele rupsen van Geometrae waarneemt, vooral niet zeldzaam is. Mijne veronderstelling bleek dan ook juist geweest te zijn, toen zich in het begin van Junij des volgenden jaars eene menigte vlinders der gewone *Caberia pusaria* uit mijne poppen ontwikkelde. Onder dezen bevond zich echter een exemplaar, dat zoowel door den vorm der vleugels als door de kleur en den loop der dwarslijnen zoo zeer van de gewone *C. pusaria* afweek, dat ik daarin aanleiding genoeg meende te vinden om geene gewone varieteit, maar veeleer eene andere soort te vermoeden. Nu werd het echter de vraag of deze vlinder reeds door eenigen schrijver behandeld was en zoo ja, onder welken naam hij voorkwam.

Het onderzoek, dat ik dienaangaande instelde, scheen al dadelijk tot een' gunstigen uitslag te zullen leiden, daar ik bij het doorbladeren van Freyers *Neue Beiträge* op plaat 60 in zijne *C. confinaria* het evenbeeld van mijnen vlinder meende te erkennen. Eene meer naauwkeurige vergelijking deed mij echter weder van dit gevoelen terugkomen en meer overhellen tot de bij Wood afgebeelde en bij Guenée onder den naam van *C. rotundaria* beschreven soort, doch ook met deze kwam de vlinder, naar mijn oordeel, niet volkomen genoeg overeen om hem

bepaaldelijk als zoodanig te durven bestemmen. Ten einde uit de onzekerheid te geraken raadpleegde ik toen verscheidene mijner Entomologische vrienden zonder echter tot een resultaat te kunnen komen, weshalve ik eindelijk besloot eene afteekening mijner twijfelachtige *Cabera* aan den Heer C. F. Freyer te Augsburg toetezenden, daar ik dezen, als den schrijver over de nieuwe door hem zelven genoemde *C. confinaria*, voor den bevoegdsten regter hield. De zeer beleefde brief, dien ik terug ontving, beantwoordde echter slechts ten deele aan mijne verwachting en besliste het pleit niet volkomen. De Heer Freyer schreef namelijk: „dat hij mijnen vlinder voor dezelfde soort als zijne *C. confinaria* hield, hoewel mijn exemplaar grooter en de kleur veel geler was; dat het evenwel niet onmogelijk ware dat dit eene soortgelijke afwijking van *C. exanthemaria* was, als hij zelf tegenwoordig veronderstelde dat zijne *C. confinaria*, eene van *C. pusaria* was."

Tot mijne verwondering spreekt de Heer Freyer volstrekt niet van de dwarslijnen, waar ik hem in mijn' brief vooral opmerkzaam op gemaakt had, en schijnt hij alzoo in het geheel geen acht geslagen te hebben op het kenteeken, dat het grootste verschil tusschen mijn exemplaar en zijne *Confinaria* daarstelt. Niettegenstaande het gevoelen van eenen door zijne Lepidopterologische kennis zoo teregt beroemden man voorzeker van groote beteekenis is, moet ik echter bekennen dat mijn twijfel niet is opgelost en ik nog steeds meer geneigd ben mijnen vlinder tot *C. rotundaria* dan tot Freyer's *C. confinaria* te brengen.

Om de zaak, die mij belangrijk genoeg voorkwam om in dit Tijdschrift behandeld te worden, zoo helder mogelijk uiteen te zetten, schijnt mij een' duidelijke beschrijving van den twijfelachtigen vlinder in de eerste plaats noodzakelijk, waarna eene vergelijking met *C. confinaria* en *C. rotundaria* het naast aan het doel zullen brengen.

De vlinder, die bij fig. 1 is afgebeeld, is van het vrouwelijke geslacht en van de grootte eener gewone *C. pusaria*. De kop, de rug en het achterlijf zijn vuil wit naar het gele trek-

kende, de sprieten wit met zwart gevlekt. De bovenvleugels zijn aan den spits veel sterker afgerond dan zulks bij *C. pusaria* het geval is en even als de ondervleugels van de kleur van het ligchaam; zij zijn overdekt met een aantal fijne bruinachtige stofjes, die aan de buitenranden der vleugels het meest op een gehoopt zijn.

Over de bovenvleugels loopen drie licht-graauwe dwarslijnen, waarvan de tweede en derde op de ondervleugels doorgaan; de eerste, namelijk die welke het digste aan het ligchaam staat en niet doorloopt, is veel verder van de basis verwijderd dan bij de gewone *C pusaria;* zij begint een weinig onder den bovenrand, loopt eerst naar buiten en vervolgens een' hoek vormend naar binnen gebogen door en nadert de tweede dwarslijn zoo zeer dat zij deze op een punt bijna aanraakt, terwijl de afstand dezer lijnen bij *C. pusaria* meestal drie tot vier streepen bedraagt; de tweede dwarslijn is even als die van *C. pusaria* gevormd en alleen, vooral op de ondervleugels, iets ronder; de derde dwarslijn loopt ongeveer als de eerste, doch met zeer flaauwen hoek en is eveneens meer gebogen dan bij *C. pusaria*, bij welke over het algemeen de lijnen veel regter liggen. De onderzijde is gelijk aan die van *C. pusaria.*

Het verschil van mijnen vlinder met *C. pusaria* bestaat dus hoofdzakelijk: 1° in den vorm der vleugels, 2° in de kleur en 3° in den stand en den loop der dwarslijnen. Deze drie punten bij elkander genomen stellen, mijns bedunkens, eene te sterke afwijking daar, om alleen eene varieteit te doen veronderstellen.

Met de *C. confinaria* van Freyer komt mijn exemplaar, wat den vorm en den stand der dwarslijnen aangaat, zeer goed overeen, doch verschilt daarvan aanmerkelijk met betrekking tot den loop van dezen. — Bij mijn' vlinder namelijk, gaat, even als bij *C. pusaria*, de tweede lijn door, terwijl deze bij de *C. confinaria* afgebroken is en dáár in tegendeel de eerste op de ondervleugels doorloopt; bovendien is de kleur van *C. confinaria* bij *C. pusaria* vergeleken, volgens Freyer meer schitterend wit (blendend weisz), en mijn vlinder daarentegen veel geler van kleur dan deze en tevens grooter dan

C. confinaria. — Om deze redenen aarzel ik om beide vlinders voor dezelfde soort te verklaren. — Laat ons thans zien in hoeverre eene vergelijking van onze *Cabera* met de Engelsche *C. rotundaria* den toets kan doorstaan.

Guenée, die dezen vlinder in het tweede deel zijner *Uranides et Phalénites*, onder N° 984 als eene afzonderlijke soort behandelt, en hem dus niet onder zijne varieteiten van *C. pusaria* opneemt, haalt aan als synoniem de bij Wood *Ind. Ent.* onder N° 525 afgebeelde *C. rotundaria* benevens Freyer's *C. confinaria*, welke dus volgens hem dezelfde zijn zouden, alhoewel het mij bij eene aandachtige beschouwing, onmogelijk toeschijnt om, zonder namelijk in eene van beide figuren eene misteekening te veronderstellen, beide vlinders voor dezelfde soort te houden. De beschrijving van Guenée's *C. rotundaria* is grootendeels op mijne *Cabera* toepasselijk. Zij luidt: ,,Elle est extrêmement voisine de la *Pusaria*, mais plus petite, moins fortement sablée de noir, à ailes généralement plus courtes: les supérieures avec le bord terminal plus convexe. Les deux lignes extrêmes des premières ailes sont beaucoup plus rapprochées, et l'intermédiaire (ombre médiane), au lieu de former une troisième ligne aussi droite que les deux autres et à égale distance de chacune d'elles, est sinueuse et très-rapprochée de l'extrabasiliaire. — ♀ semblable. Angleterre, Carniole. Un ♂ et une ♀, Coll. Gn. Toujours rare et locale.

La chenille de cette *Cabera* à été élevée dernièrement en très grande quantité en Angleterre, où l'on s'est assuré quelle est tout-à-fait distincte de celle de la *Pusaria*. Les deux individus que j'ai sous les yeux proviennent de cette éducation. Le ♂ a l'extrabasiliaire arquée, tandis que la ♀ l'a droite comme *Pusaria*. Je suppose que ce caractère n'est pas constant, cependant on l'observe aussi sur la figure de Freyer."

Hoewel Guenée niet bepaaldelijk zegt, welke dwarslijn doorloopt, schijnt hij echter de tweede, even als zulks bij *C. pusaria* en ook bij mijn exemplaar het geval is, te bedoelen, daar hij anders deze afwijking zeker zoude aangegeven hebben.

Volgens bovenstaande beschrijving van *C. rotundaria* bestaat

het eenige verschil van mijnen vlinder met dezen in de meerdere grootte en in de kleur; de eerste is altijd een onzeker, de laatste echter steeds een meer belangrijk kenteeken en vooral in dit geval, waar *C. pusaria* als het ware als type in het midden staat, niet voorbij te zien.

Bij eene vergelijking toch met deze zijn zoo wel Freyer's *Confinaria* als Guenée's *Rotundaria* witter van kleur, terwijl juist bij mijn' vlinder het omgekeerde plaats grijpt en deze veel geler is, zoodat hij daardoor zelfs eenigzins op *C. exanthemaria* gelijkt; dat hij echter eene varieteit van deze zijn zoude, zoo als Freyer in bedenking geeft, komt mij, bij het overigens duidelijke verschil met deze vlindersoort hoogst onwaarschijnlijk voor.

Betrekkelijk *C. confinaria* zegt Treitschke, Suppl. Tom X. 2. pag. 200 ,,Freyers *C. confinaria* halte ich für eine zwar ziemlich selten erscheinende Abänderung von *Pusaria*, an der sich, vielleicht eben wegen Mangel völliger Grösse, die Mittellinien anders gestalteten. Ich fing sie mehrmals unter *Pusaria* fliegend.'' Dit laatste is volstrekt geen bewijs; ook komt mij de veronderstelling, dat de verschillende vorm der dwarslijnen aan mindere grootte zoude toe te schrijven zijn, zeer gewaagd voor.

Aan mijne taak, om namelijk eene beschrijving mijner raadselachtige *Cabera* te geven en deze met de naast verwante soorten te vergelijken, is thans voldaan. Wij komen hierdoor, na het raadplegen van verschillende schrijvers tot de slotsom, dat: Freyer mijnen vlinder voor dezelfde als zijne *C. confinaria* en deze weder voor eene variteit van *Pusaria* houdt, terwijl Guenée deze *C. confinaria* voor dezelfde verklaart als zijne *C. rotundaria*, welke hij als eene afzonderlijke, door het opkweeken der rups volkomen bewezen species beschrijft, zoo dat mijne *Cabera*, na eerst de *C. pusaria var. confinaria* van Freyer geweest te zijn, toch nog zoude eindigen met de *C. rotundaria* van Guenée te worden. Dit laatste gevoelen schijnt mij, alles te zamen genomen, het aannemelijkst, met dien verstande echter, dat men noch de plaat van Freyer noch die van Wood als voorbeeld aanhale, doch alleen de

beschrijving van Guenée te gronde legge; de kleur van den vlinder blijft dan nog wel een hinderpaal, doch het is bij de onmogelijkheid om tot eene bepaalde zekerheid te geraken, voor het oogenblik meer waarschijnlijk te veronderstellen dat men hier met eene donkere varieteit van *C. rotundaria* te doen hebbe, dan eene nieuwe soort aan te nemen; daar, om dit laatste met goed gevolg te kunnen staande houden, steviger bewijzen en vooral eene volledige opkweeking van het insect uit eijeren noodzakelijke vereischten zijn.

Eene verdere beslissing blijve thans aan onze Entomologen overgelaten, wien een nader onderzoek tevens ten sterkste zij aanbevolen. Tot opheldering van het bovenstaande heb ik gemeend behalve de teekening van onzen twijfelachtigen vlinder bij fig. 1, ook nog die van *C. rotundaria*, overgenomen uit Wood en aldaar iets verkleind bij fig. 2, en die van *C. confinaria* (uit Freyer) bij fig. 3 te moeten geven, daar niet ieder in de gelegenheid is om deze platen te kunnen vergelijken. Eene afbeelding van *C. pusaria* scheen mij, bij de algemeene bekendheid dezer soort, geheel overbodig.